

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2006. május 17.

LATIN NYELV

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI MINISZTERIUM

I. FORDÍTÁS

Evezősverseny

(Vergilius: Aeneis 5.124–141, kihagyásokkal)

Est procul in pelago saxum spumantia contra
 litora. ...²
 Hic viridem Aeneas frondenti ex ilice metam
 constituit signum nautis pater,³ unde reverti
 scirent⁴ et longos ubi circumflectere cursus.²
 Tum loca sorte legunt³ ipsique in puppibus auro
 ductores longe effulgent ostroque decori.⁵ ...
 Intenti exspectant signum,² exsultantiaque haurit
 corda pavor pulsans⁶ laudumque arrecta cupido.³
 Inde ubi clara dedit sonitum tuba,² finibus omnes,
 haud mora, prosiluere suis;⁴ ferit aethera clamor
 nauticus,² adductis spumant freta versa lacertis.²

Maximálisan elérhető pontszám: 40 pont

A részpontszámokat egy-egy nagyobb gondolati egység végén tüntettük fel. A dolgozat értékelésében a pontszámokat mondatonként kell jelölni. A fordítást akkor tekinthetjük teljes értékűnek, ha a vizsgázó megértette mind a mondat nyelvtani szerkezetét, mind a helyét a kommunikációs folyamatban. Ha a kettő közül csak az egyik valósul meg, a fordítás nem teljes értékű. Ha a tévedés nem lehetetleníti el a szöveg alapvető tartalmának megértését, még akkor se vonjuk le a teljes pontszámot, ha annak oka alapvető grammatikai félreértés! Ha viszont a mondat szerkezetét felismeri a vizsgázó, de nem sikerül a jelentést a szöveggörnyezetnek megfelelően alakítania, teljesítménye nem lehet 50 százaléknál nagyobb. A magyar szöveg minőségével kapcsolatos szempontok: nem a szöveg „irodalmiságát” értékeljük, de csak akkor tekinthető a fordítás kifogástalannak, ha a magyar nyelv szabályai szerint megalkotható mondatokból áll. Értelmetlen mondatokra még akkor sem adhatunk 40 százalékot meghaladó pontszámot, ha a probléma láthatóan nem a latin nyelvi ismeretek hiánya miatt keletkezett. Figyelembe kell venni továbbá a mondatra adható összpontszám 20 százalékáig a szöveg koherenciáját. A szavak jelentését és a mondatok logikai hangsúlyát a szöveg globális megértéséből kell levezetnie a teljes értékű megoldásnak.

Tájékoztató jellegű fordítás:

Messze a tengerben, szemközt a tajtékzó partokkal van egy szikla. Aeneas atya itt állított lombos tölgyfából zöld fordulóoszlopot jelként a hajósoknak, hogy tudják, honnan forduljanak vissza és hol tegyenek nagy kanyarokat (vagy: hol kell kanyart tenni a hosszú pályán). Ekkor sorsvetéssel kiválasztják a helyeket, és máris aranytól és bíbortól ékesen messzire ragyognak a vezetőök a hajókon. Feszülten várják a jelet, ujjongó szívüket izgatott várakozás (vagy: lüktető várakozás) és a heves dicsőségvágy

járja át dobogva. Ekkor, mihelyt a ragyogó kürt megadta a jelet, mindnyájan rögtön odaugranak a kötelekhez: az eget veri a hajósok kiáltozása, habzik a felkorbácsolt tenger, amint megfeszítik karjukat.

II. FELADATSOR

Általános tudnivalók:

Ahol teljes szótári alak megadása a feladat, csak hibátlan és hiánytalan megoldásra lehet pontot adni (részpont nem adható). Hasonlóképpen, ahol ragozott szóalakokat kell megadni, csak hibátlan és hiánytalan megoldás fogadható el.

1. Egyeztesse a névmást a főnévvel! (4 pont)

meatuum	(ille, illa, illud)	<i>illorum</i>	1 pont
maria	(qui, quae, quod)	<i>quae</i>	1 pont
urbe	(is, ea, id)	<i>ea</i>	1 pont
pontem	(hic, haec, hoc)	<i>hunc</i>	1 pont

2. Egészítse ki melléknevekkel az alábbi táblázatot! (3 pont)

bonus 3	<i>melior, -ius</i>	<i>optimus 3</i>	0,5 + 0,5 pont
<i>prudens (-ntis)</i>	prudentialior, -ius	<i>prudentialissimus 3</i>	0,5 + 0,5 pont
<i>niger, nigra, nigrum</i>	nigrialior, -ius	<i>nigrialissimus 3</i>	0,5 + 0,5 pont

3. Ragozza a *gero 3 gessi, gestum* igét a *volo, velle, volui* alábbi alakjainak megfelelően (az igealakok valamennyi jellemzőjének megtartásával)! (6 pont)

volebam	<i>gerebam</i>	1 pont
voluerim	<i>gesserim</i>	1 pont
vultis	<i>geritis</i>	1 pont
voluissetis	<i>gessissetis</i>	1 pont
volemus	<i>geremus</i>	1 pont
velimus	<i>geramus</i>	1 pont

4. Írja le a *pono 3 posui, positum* ige valamennyi participiumát (szótári alakkal)! (4 pont)

<i>ponens, -ntis</i>	1 pont
<i>positus 3</i>	1 pont
<i>positurus 3</i>	1 pont
<i>ponendus 3</i>	1 pont

5. Folytassa a megkezdett mondatokat igeneves szerkezetekkel az alábbi szavak és a megadott szempontok alapján! (9 pont)

- a. Dido videbat ... (Troiani, –orum m. + abeo 4 abii, abitum; előidejű accusativus cum infinitivo)

Troianos abiisse 3 pont

- b. Dido vidit Troianos ... (velum, –i n. + facio 3 feci, factum; egyidejű participium coniunctum)

velum / vela facientes 3 pont

- c. Dido vidit Troianos ... (portus, –us m. + relinquo 3 –liqui, –lictum; előidejű ablativus absolutus)

portu relicto / portibus (portubus) relictis 3 pont

6. Dido causam quaesivit, cur Troiani abiissent.

- a. Milyen típusú alárendelt tagmondatot talál a fenti példában?

kérdő tárgyi mellékmondat / függő kérdés 1 pont

- b. Hogyan érvényesül állítmányában a consecutio temporum szabályrendszere?

az állítmány alakja az alárendelés típusa miatt coniunctivus 1 pont

mivel a főmondat állítmánya múlt idejű, praeteritum 1 pont

mivel a főmondathoz képest előidejű, perfectum 1 pont

7. Milyen történetet idéz fel az előbbi feladat példamondata? (2 pont)

Dido és Aeneas története: Aeneas távozása Karthágó partjairól. 2 pont

8. Mely igekötők és igék összetételéből keletkeztek az alábbi szavak? Mi lehet tehát az alábbi igék jelentése? Az igéket teljes szótári alakokkal adja meg! (3 pont)

differo *di(s) + fero, ferre, tuli, latum = szétvisz, széthord* 1 pont

immitto *in + mitto 3 misi, missum = beküld, bebocsát, beenged* 1 pont

colligo *co(n) + lego 3 legi, lectum = összegyűjt, összeválogat* 1 pont